

Høringssvar til DE og Energinet om ny model for tilslutningsgebyrer og tarif for indføddning af produktion af el

Dette høringssvar handler primært om tilslutning af anlæg i bymæssig bebyggelse og om tilslutning af anlæg drevet af energifællesskaber, hvor begge typer af anlæg typisk vil være berørt af de rettigheder og vilkår, der bør være gældende for egenproducenter (og parallelt hertil egenforbrugere) og deres mulig salg af overskydende el til nettet.

Der er også tilføjet enkelte kommentarer til nogle af de valg, der mere generelt er taget inden for de muligheder, der er givet for geografisk differentiering af omkostninger ved nettilslutning af produktionsanlæg. Samt nogle af de nok utilsigtede konsekvenser, de foreslåede modeller kan have for udvikling af den fremtidige robusthed i den samlede elforsyning.

Der refereres til Dansk Energi: 'Anmeldelse af model for producentbetaling til eldistributionsnettet' (ref. DE) og Energinet: 'Metodebeskrivelse for producentbetaling (ref. Energinet).

Baggrund:

Både DE og Energinet har foretaget nogle grundlæggende valg af betalingsmodel ved at operere med en geografisk differentiering af alle betalinger baseret på en opdeling af landet i tre zoner afgrænset ved hhv. at være produktionsdomineret, i balance og forbrugsdomineret. Der er herved fravalgt et hensyn til, hvilken konkret nettopografi, der er tale om i det område, hvor produktionsanlæg er eller fremover ønskes placeret. I sammenligning med den aktuelle strategi for samlokalisering af produktion og forbrug i forbindelse med bl.a. PtX-anlæg kan dette valg vise sig at være problematisk og potentielt fordyrende for udbygningen af både distributionsnet og transmissionsnet.

I forlængelse heraf vælger både DE og Energinet at foreslå en standardiseret betaling for tilslutning af nye anlæg, der uanset hvor disse lokaliseres i en valgt zone, skal betale hvad der svarer til de gennemsnitlige omkostninger for denne type tilslutning. Dette betegnes som 'omkostningsægte' inden for den valgte zoneopdeling og den aktuelle type af produktionsanlæg.

DE skriver, at de ønsker gennemskuelighed og forudsigelighed: '*Dette ønske taler for en model, hvor betalingen primært sker over et standardtilslutningsbidrag.*' Så: '*... kunderne betaler for den gennemsnitlige netomkostning, der hver især over tid giver anledning til ...*'. (DE, s.5) Energinet skriver: '*... at den nye model indeholder en standardiseret tilgang til betalingen i stedet for en opkrævning efter de faktiske omkostninger i det enkelte tilfælde.*' (Energinet, s.10)

Om end Energinet anfører, at der kan være en nedsat belastning knyttet til samlokalisering af vindmølle og solcelleanlæg, fravælges det at tage hensyn til dette for at fastholde den standardiserede beregning af omkostninger ved tilslutning. Det betyder, at der i kravene til producentbetaling sker en summering af den samlede anlægseffekt og ikke den maksimale faktiske effekt fra disse anlæg,

Det virker som om, både Energinet og DE stort set alene har fokuseret på store elproducerende anlæg, som etableres for at sælge el til nettet og med økonomisk udbytte for øje. Derved er det helt blevet overset, at egenproducenter med de rettigheder, der er tildelt i EU's direktiver og i den danske

Elforsyningslov og Bekendtgørelsen for energifællesskaber, har andre formål, ligesom det er blevet overset, at den valgte zoneopdeling ikke afspejler de særlige forhold for VE-baseret elproduktion, der er gældende i områder med bymæssig bebyggelse.

Mens Energinet har noteret, at der er nogle særlige vilkår, der skal tages hensyn til, når det drejer sig om egenproducenter, idet de skriver: '*... at myndighederne skal sikre, at tariffene udarbejdes i overensstemmelse med principperne i elmarkedsforordningen: ... ikke virker hæmmende for egenproduktion, egetforbrug eller deltagelse i fleksibelt elforbrug*' (Energinet, s.13), fremgår dette hensyn ikke af det materiale, som DE har fremsendt.

Energinet noterer sig også, at de er forpligtet til at være produktionsleverandør på de elproducerende anlæg (solceller og husstandsvindmøller), som er blevet godkendt til at modtage pristillæg i henhold til VE-loven, hvilket indebærer en forpligtelse til at sælge eventuel overskudsproduktion på anlægget til det danske elmarked og efterfølgende afregne det overfor anlægsejeren. Anlæg, som ikke bliver godkendt til at modtage pristillæg, hvilket i praksis antageligvis vil gælde de fleste nye anlæg, der etableres af 'aktive kunder/VE-egenforbrugere' eller energifællesskaber, skal ud på markedet og finde en anden produktionsleverandør til at varetage salget af deres overskudsproduktion.

Afslutningsvis kan det noteres, at DE beklager sig over det tidspres, der har været omkring processen med at udvikle modeller for geografisk differentieret tilslutning af produktionsanlæg. Dette skyldes en abrupt udfasning af udligningsordningen efter at PSO-betalingen blev fjernet. De foreslår på denne baggrund, at der vil: '*... være en række forhold, som bør genbesøges seneste efter 5 år.*' (DE, s.3). I lyset af de følgende problemer knyttet til de foreslåede modeller, er denne tidshorisont alt for lang, hvis der ikke sker en ændring af de foreslåede modeller.

Anlæg til egenproduktion af VE-el i bymæssig bebyggelse:

Mens betragtninger om 'teknologineutralitet' (ml. vindmøller, solceller, vandkraft m.v.) kan tillægges en vis mening i det åbne land, er denne tilgang stort set misvisende i bymæssige bebyggelser. Her er det ikke muligt at lave hverken vindmølleanlæg eller vandkraftanlæg. Det er alene solcelleanlæg, der er aktuelle. Netop deres særlige produktionsprofil gør, at de i stort set alle tilfælde vil blive etableret af egenproducenter, som derved primært substituerer den el, som de ellers ville forbrug fra eldistributionsnettet, sekundært i begrænset omfang – og uanset deres størrelse – vil kunne sælge el til nettet, som i praksis vil fungere som substitution i det nærområde, hvor anlægget befinder sig. Der er dermed kun i meget særlige tilfælde tale om anlæg, der reelt leder til et behov for net-forstærkning eller ekstra net-belastning.

Både i DE og Energinet refererer til den eksisterende grænse på 50 kW, som kan etableres uden at der skal betales ekstra til nettet. (DE, s.19 og Energinet, s.8) Denne grænse må i dag anses for at være arbitrært sat og giver kun mening ved mindre bebyggelser, hvor værdien både økonomisk og klimamæssigt er begrænset for disse anlæg. Ved større egenproducenter giver denne grænse ingen mening, da deres faktiske produktion kun i kortere perioder vil overstige deres egetforbrug alene af den grund, at deres effekt er begrænset af de tilgængelige tagflader og andre arealer.

Der er samtidig meget gode grunde til at fremme VE i bymæssig bebyggelse, netop fordi der herved sker en substitution og ikke en ekstra belastning af det samlede elnet. De relevante anlæg på kommunale ejendomme, boligejendomme og virksomheder vil typiske være på mere end 100 m² solceller med en kWp på mindst 20, og i langt de fleste tilfælde også meget større med fra 60 kWp og op til og mere end 300 kWp. Den eksisterende grænse er derfor reguleringsmæssigt forældet og i denne sammenhæng uhensigtsmæssig.

Hvad der er en meget mere alvorlig udfordring med de foreslåede producentbetalinger anvendt i bymæssig bebyggelse er, at de reelt vil komme til at optræde som administrative og økonomiske barrierer for egenproducenters etablering af VE-anlæg, og endda uden nogen rimelig begrundelse, da de pålagte omkostninger for disse anlæg alene vil være en – forhåbentlig utilsigtet - konsekvens af den valgte zoneopdeling og standardisering. Derved kommer de i strid med både Elforsyningsloven og de EU-direktiverne for Elmarkedet og VE-støtte (som også anført som et hensyn af Energinet).

Mens der ikke er taget noget forbehold i Energinets oplæg til tilslutningsbidrag og tarif for solcelleanlæg i bymæssig bebyggelse, har DE har forsøgt at tage højde for bl.a. et stort egetforbrug med en mulighed for, at producenter inkl. egenproducenter kan vælge en 'nettilslutning med begrænset netadgang', idet der samtidig forventes betaling af en ikke geografisk differentieret indfødningsstarif afregnet for den el, der sælges via nettet (DE, s.7-8). Da, der ikke tages hensyn til det forhold, at det for egenproducenter ikke er anlæggets samlede effekt, men den nettoeffekt, der overhovedet kan tænkes solgt til nettet, det er relevant at inddrage i en evt. producentbetaling. Denne ordning er derfor samlet set ikke en nogen god løsning, da den medfører en økonomisk og samtidig helt unødvendig administrativ belastning for solcelleanlæg i byer.

Der er på denne baggrund to veje at gå for at undgå disse ganske urimelige producentbetalinger for solcelleanlæg i bymæssig bebyggelse: enten (a) definition af en særlig zone for anlæg i bymæssig bebyggelse, hvor solcelleanlæg undtages, eller (b) oprettelse af en generel undtagelse fra producentbetaling for egenproducenter, der etablerer energianlæg, som er i balance med eget forbrug eller højst sælger egenproduceret el til nettet, der ikke overstiger f.eks. 80% af den installerede kapacitet i den allerede etablerede og betalte nettilslutning.

Energifællesskaber og deres rolle som egenproducenter:

Energifællesskaber kan også etableres uden for bymæssig bebyggelse f.eks. i form af bofællesskaber, som etablerer egenproduktion ved VE-anlæg i form af vindmøller og/eller solceller. For disse gælder også, at deres egenproduktion ikke etableres med henblik på salg eller økonomisk udbytte på linje med kommercielle elproducenter.

Denne type anlæg vil også blive urimeligt belastet af de nye bestemmelser om producentbetaling, idet deres salg til nettet også typisk vil være mindre end kapaciteten i deres tilslutning. Også i disse tilfælde er det på forhånd givet, at deres egenproduktion ikke vil udgøre en ekstra merbelastning af nettet og at deres evt. salg til nettet vil være udlignet af andre forbrugere i nærheden af deres nettilslutning.

Den foreslåede producentbetaling vil dermed vanskeliggøre den positive effekt, der er ved at få etableret lokale VE-anlæg, der aflaster nettet, ved at pålægge den ekstra udgifter til tilslutning og tarifiering, som ikke kan begrundes i at netop denne type egenproducerende elkunder merbelastet nettet, hvis deres interaktion med nettet opgøres kostægte. Det er alene den valgte standardisering, der ser bort fra denne type af elkunders profil, der konstruerer grundlaget for opkrævning af disse omkostninger hos producenter.

Derfor gør de samme forhold til sig gældende som for VE-anlæg i bymæssig bebyggelse, nu blot også omfattende evt. vindmøller, der er ejet eller kontrolleret af energifællesskabet. Den ovenfor foreslåede model kan også anvendes i disse tilfælde. Også her må de foreslåede tilslutningsgebyrer og indfødningsstariffer, som de er opstillet af DE og Energinet, altså anses for at etablere både administrative og økonomiske hindringer for energifællesskaberne.

Produktionsanlæg, der etableres for at sikre lokal forsyningssikkerhed og robusthed:

En anden type anlæg, som i den nærmere fremtid vil blive mere realistiske og nødvendighed for at undgå en omfattende udbygning af elforsyningsnettet af hensyn til kortvarige spidslastsituationer vil være anlæg, der skal kunne producere el i kortere perioder, hvor forsyningerne fra VE-anlæg i form af vindmøller og solceller svigter grundet deres afhængighed af vejr og årstid. Disse anlæg kan f.eks. være drevet af biogas, være nye typer lagring af el eller på anden vis være anlæg, der kan startes og afbrydes med ret kort varsel. Selvom denne udvikling endnu kun er manifesteret i overvejelser og modeller, kan den meget vel i løbet af få år blive en realitet, hvilket der egentlig burde være taget højde for i de udspil, som DE og Energinet fremlægger.

Her kan det faktisk hastværk i processen være en medvirkende forklaring, men i så fald bør der som minimum tages forbehold for tilslutning af denne type anlæg.

Udbygning af VE i form af vindmøller og solceller på land:

Afslutningsvis er det værd at anføre en stor bekymring for den udvikling, som de foreslåede betalinger for tilslutning af anlæg og indføddning af el kan betyde for den videre udbygning af VE – og her måske især vindmøller på land.

De seneste år har demonstreret en tiltagende stagnation i specielt vindmøller på land, hvilket bl.a. skyldes overdrevne forhåbninger til at kommercielle operatører ville være i stand til at løfte den udbygning, der tidligere var båret af lokale initiativer og bl.a. vindmøllelaug. Prognosen for de kommende år tenderer til at være negativ, altså endda en tilbagegang i antallet af møller og kun lidt fremgang grundet udskiftning af ældre møller med nye med større effekt.

Ikke mindst den aktuelle krise omkring danske energiforsyning, med det voksende pres, som udviklingen i bl.a. gasforsyningen indebærer, og det store behov for ekstra kapacitet, som elektrificeringen vil indebære, betyder at alle muligheder for at fremme VE-udbygning også på land må fremmes og ikke modarbejdes. Det går videre end den kritisk, som har været det primære fokus i dette høringssvar, hvor VE-anlæg i bymæssig bebyggelse og energifællesskaber baseret på egenproduktion er blevet taget op. Med de nye omkostninger, som pålægges producenter, der opsætter nye anlæg, og som i en del tilfælde kan øge investeringerne med op mod 20%, er der en stor risiko for, at stagnationen bliver permanent.

Selvom både DE og Energinet har stået med en bunden og hastende opgave stillet af den danske energipolitik, kan denne udvikling nødvendiggøre, at de besparelser, der måske er opnået ved fjernelse af udligningsordningen i stedet skal betales i form af tilskud til etablering af VE-anlæg på land. På dette punkt gør det valgte koncept for standardisering af beregning af tilslutningsgebyrer og indføddningstariffer, ikke omkostningerne mindre for ved etablering af produktionsanlæg. Mens PtX-aftalen må forventes at fremme samlokalisering og dermed potentielt mindske omkostningerne ved netudbygningen, risikere den af DE og Energinet foreslåede løsning at gøre VE-produktionsanlæg, der ikke indgår i en PtX-klynge dyrere.